

अरुण कोलटकरांची भिजकी वही

* Dr. Vaijantimala Jadhav

प्रस्तावना :

अरुण कोलटकरांचा 'भिजकी वही' हा कवितासंग्रह २००३ मध्ये प्रकाशित झाला. एकूण ३९३ पृष्ठांचा हा संग्रह असून त्यामध्ये पंचवीस कवितांचा सामावेश आहे. यापूर्वीच्या त्यांच्या संग्रहातील कविता आणि 'भिजकी वही' मधील कविता यामध्ये रुपबंधाच्या दृष्टीने फरक होत गेलेला दिसतो. 'भिजकी वही' मधील 'डोहाळगाण' 'पो-च्यु-ई', 'किंकाळी', 'दृष्टमध', 'शेवटचा अश्रू' या पाच कविता वगळता इतर बीस कविता या माला कविता आहेत. एका कवितेच्या शीर्षकाखाली चार ते पाच कवितांपासून बारा कवितापर्यंत अशा उपकवितांचा समावेश झालेला दिसतो. या उपकवितांमध्ये परस्पर असे एक जैविक नाते असलेले दिसते. कोलटकरांच्या यापूर्वीच्या कवितांपेक्षा या संग्रहातील कवितांचे स्वरूप खूपसे वेगळे आहे. आशयाच्या अंगाने विचार करता त्या वेगळ्या आहेतच पण रुपबंधाच्या दृष्टीकोनातून विचार करता त्या दीर्घ होत गेलेल्या दिसतात. 'भिजकी वही' मधील कविता एकूणच विश्वाला कवेत घेऊन मानवजातीविषयी भाष्य करू पाहत आहे. या संग्रहातील कविता वेगवेगळ्या काळात घडून गेलेल्या घटनांचे कथन करतात. त्या कथनात्म स्वरूपाच्या आहेत. या घटना ग्रीकांच्या इसवी सन पूर्वीही घडलेल्या आहेत. काही ऋग्वेदातील आहेत तर काही येशू ख्रिस्ताच्या जीवनचरित्राशी निगडित आहेत. रशियातील स्टॅलिनशीही, व्हिएतनामचे युद्ध, खांडवहनोच दहन, त्यामुळे घडलेले सर्पसत्र या साऱ्या घटनांचे कथन त्यांची कविता करते. प्रसंगी यामधील अनेक कथांची पुनर्निर्मिती कवी करतो.

विवेचन:

'भिजकी वही' मधील कविता ही दीर्घ आणि कथनात्म स्वरूपाची आहेत. इतिहासात घडून गेलेल्या घटनांची कवी या ठिकाणी वेध घेताना दिसते. पण याठिकाणी त्या त्या कालखंडात घडून गेलेल्या घटनांचे कथन मात्र समकालीन संदर्भात केलेले दिसते. काही घटनांची समकालीन संदर्भात ते पुनर्मांडणी करतात. अशी पुनर्मांडणी करत असताना वर्तमानाचा एक जिवंत भागा या सर्व रचनोभारगी असल्याचे जाणवते. 'भिजकी वही' मधील काही कवितांची दृश्य मांडणीही त्या घटनांचा वाचकावर परिणामकारक प्रभाव पाडताना दिसते. कोलटकरांच्या या संग्रहातील कवितांच्या रुपबंधाच्या दृष्टीकोनातून विचार करता त्यांची काही महत्त्वाची वैशिष्ट्ये पुढीलप्रमाणे सांगता येतील.

१. कथनात्मकता
२. संबोधन, अनुप्रास, नेमक्या विशेषणांचा वापर
३. अर्थवाही नव्या शब्दांची घडण
४. लय
५. बोलकी शैली
६. शब्दांच्या दृश्य मांडणीचा समर्पक व प्रभावी वापर

'भिजकी वही' मध्ये एकूण पंचवीस कवितांचा सामावेश केलेला आहे. यातील पहिलीच कविता 'अश्रू' ही रचनेच्या दृष्टीने महत्त्वपूर्ण आहे. कवितेच्या सुरवातीला एका डोळ्याचे चित्र असून त्यातून अश्रू वाहतात असे दाखवले आहे. या संग्रहातील कविता या स्त्रियांच्या आदिम, अनादि दुःखाशी

अतूटपणे जोडलेल्या आहेत. 'अश्रू' हे मानवी दुःखाचे प्रतीक संग्रहाच्या सुरवातीलाच प्रतीकात्मकरीत्या दाखविण्यात आले आहे. जगभरातील वेगवेगळ्या संस्कृती, त्यामध्ये वेगवेगळे संदर्भ घेऊन जगणारी माणसं, त्यांच्या दुःखाच्या नाना तऱ्या, या सर्वांला 'अश्रू' या कल्पनाबंधाने एकत्र बांधले आहे. कवितेतील आशय या सा-याच प्रकटीकरण करतोच पण कवितेच्या रुपबंधातून या साऱ्याची अभिव्यक्ति अतिशय प्रभावीपणे होताना दिसते. या संग्रहातील 'अश्रू' या कवितेमध्ये टिप, कोणीतरी रडतयं, का हा डिक .....वतोय अशा तीन उपकवितांचा समावेश आहे. 'टिप' या कवितेची दृश्यमांडणीही अगदी डोळ्यातून सतत लागलेल्या अश्रूंच्या धारेप्रमाणे केलेली दिसते.

उदा. टिप पडतात डोळ्यातून

टिप

टिप काचेची

पाचूची

टिप

टिप पडतात डोळ्यातून

टिप

टिप सोऱ्याची

टिप

टिप पडतात डोळ्यातून

ही 'टिप' फक्त पाण्याची नसून दुधाची, तुपाची तर आहेतच शिवाय ती गोळीबंद असून पॉईंट थर्टिफाईवची आहेत. याठिकाणी कवी टिप हे डोळ्यातून कशी पडतात हे दृश्यरूपातून सांगतोच पण त्यांचे स्वरूप कसे आहे हे सांगताना जी प्रतिमा वापरतो ती पाहण्यासारखी आहे.

उदा. विचंवाच्या पिलाची

गंग उतरावी तशी

तरतरीत अन्

तेजःपुंज

ही 'टिप' तेजःपुंज अशी आहे ह्या असे म्हणण्यामागे कवी टिपांच्या पागे असलेल्या अश्रूंच्या मध्ये असलेल्या नवनिर्मितीच्या क्षमतेत अधोरेखित करायचे आहे. ही टिप जिथे पडतील तिथून काहीतरी नवनिर्मिती होईल असा एकसूर या प्रतिमा वापरामागे दिसून येतो. कोलटकरांची प्रतिमानिर्मिती ही अतिशय वैविध्यपूर्ण अशी आहे. एखाद्या प्रतिमांच्या उपाययोजने त्या काळी घडणारी सर्व वाचकासमोर उभी राहतो. 'कोणीतरी रडतयं' या कवितेत 'रडणारं अरण्य' ही जी प्रतिमा त्यांनी वापरली आहे ती लक्षात घेण्यासारखी आहे; कोलटकरांच्या कवितांमध्ये अतिवास्तववादी प्रतिमा मोठ्या प्रमाणात दिसतात) दोन भिन्न काळ व अवकाश एकत्र करून त्यांच्या कवितेत प्रतिमांची निर्मिती झालेली दिसते. 'आबेमोहोर, अश्रूची खीर, तादंळाच्या अश्रूवर कोरलेली रामायण, अश्रूनां छिद्र पाहून बनवलेला माळा आणि यासारख्या अनेक प्रतिमांमधून कोलटकर आशयाला अधिक टोकदार करतात.

या संग्रहातील कवितांच्या आधारे रुपबंधाचे आणखी एक महत्त्वाचे

* Assistant Professor, Department of Marathi, Modern College of Arts, Science & Commerce, Shivajinagar, Pune, (M.S.), India

वैशिष्ट्य म्हणजे यामधील कथनात्मकता हे होय. यातील कवितेमध्ये एकच कथनकर्ता अस्तित्वात नाही. कधी कधी कवी स्वतः एखाद्या घटनेचे कथन करतो तर कधी यामधील वेगवेगळ्या व्यक्तिरेखा कथनकर्त्याच्या जागी येताना दिसतात. 'अश्रू' या कवितेतील कथनकर्ता हा नेमकेपणाने नावासहित सांगता येता नसला तरी तो 'कवी' असावा किंवा मग कवीने निर्माण केलेला एखादा निवेदक असावा. अनेक ठिकाणी निर्माण केलेला निवेदकच घटनेचे कथन करतो आहे.

उदा. 'त्रिमिरी' मध्ये मेरी या उपकवितेमध्ये स्वतः 'मेरी' च सर्व घटनांचे कथन करत आहे. तर पुढच्या कवितेत पापीणीला उद्देशून निवेदक बोलत आहे. 'अपाला' या कवितेमध्ये स्वतः 'अपालाच' सर्व घटनांचे निवेदन करते आहे. 'कण्णगी' या कवितेतील 'कोवलन' या काव्यांशामध्ये कण्णगी कोवलनच्या येण्याची अतिशय आतुरतेने वाट पाहते आहे. ती 'अजून कसा परत आली नाही कोवलन' हा प्रश्न स्वतःलाच विचारते आहे. 'सर्पसत्र' या दीर्घ कवितेतही सर्पसत्राचा सारा इतिहास आस्तिकाला ठाऊक नाही म्हणून त्याची आई जरत्कारु कथन करते आहे तर एका काव्यांशामध्ये जनमेजय राजा आपल्या वडिलांचा मृत्यू तक्षकामुळे झाल्यामुळे, त्याचा सूड सर्व सर्पकुळाचा नाश करूनच उगवण्याचे ठरवतो. 'कसांडू...।' अपाला किंवा आस्तिकाची आई अशा कथनकर्त्याची निवड केल्यामुळे मिथकातून किंवा महाकाव्यातून सर्वनाशाचा, संहाराचा आणि माणसाच्या आत्मघातकी प्रवृत्तीचा वास्तवलाक्षीपट उल्लेखित जातो. "कवितांची मुगवट लक्षात घेतली तर एकच एक कथनकर्ता आहे असे ठामपणे म्हणता येत नाही. कथनकर्ता बदलता किंवा चल कल्पिलेला आहे. पारंपारिक कथात - मग ती मिथके अशेत की महाकाव्ये किंवा प्रचलित इतिहासलेखन - रचना नायकानुवर्ती असते. तथाकथित दुय्यम व्यक्तिरेखा तर कथन करू शकल्या तर मूळ कथेचे स्वरूप अमूलाग्र बदलून जाईल" (पृ. २०, रवींद्र किंबहुने) याटिकाणीही प्रत्येकवेळी मुख्य व्यक्तिरेखाच बोलतात असे नाही तर दुय्यम व्यक्तिरेखाही घटनेचे कथन करताना दिसतात. उदा. ट्रायचा जो विध्वंस झाला तो सारा इतिहास होमरने आपल्या महाकाव्यातून मांडला आहे. पण इथे 'कसांडा'च तो सारा इतिहास वाचकांपुढे मांडते आहे. भविष्यात घडणाऱ्या सर्व घटना तिला आधीच दिसत असल्यामुळे ती म्हणते,

"आणि हे सारं जेव्हा घडेल

तुमच्या डोळयासमोर

तो केवळ एक री - प्ले असेल माझ्या दृष्टीनं" (पृ. १५)

ट्रायवासियांचा भविष्य हेच कसांडाचे वर्तमान होते. भविष्यात घडणाऱ्या गोष्टी पाहण्याच्या या शक्तीला ती 'शाप'च संबोधते आणि यामुळे स्वतःला 'अनागतदर्शिनी' अस संबोधते. संग्रहातील अनेक कविता या अशा कथनात्मक स्वरूपात आहेत ती सर्वज्ञ आणि सर्वसाक्षी आहे. याटिकाणी घडणाऱ्या घडामोडीचे निवेदन त्या कथाविश्रवाबाहेर राहून ती कसे .....

यातील निवेदक स्थल-काल, घटना प्रसंगाचे कधी प्रत्यक्षपणे तर कधी अप्रत्यक्षपणे वर्णन करताना दिसते. त्यामुळे अनुभवाचे, रचनेचे एकच एक केंद्र निर्माण होण्यासाठी याटिकाणी मदत होते.

शिवाय "त्यांची कविता गद्याच्या सीमेवर जाऊनही ती काव्यात्मक असते. गद्यरूपामध्ये निवेदकाची भूमिका तटस्थतेची असते. ती कायम ठेवायची; परंतु काव्याच्या सामग्रीची रचना अशा पद्धतीनं करायची की वाचकांच्या मनावर भावनिक दाब निर्माण व्हावा ही त्यांची सुरवातीपासूनची पद्धत आहे." (पृ. २२, सुधीर रसाळ, पद्मगंधा दिवाळी ०४) कोलटकरांच्या 'अरुण कोलटकरच्या कविता' या १९७७ साली प्रसिद्ध झालेल्या काव्यसंग्रहामध्येही अशा गद्यस्वरूपाचा रूपबंध असणाऱ्या कवितांची संख्या मोठ्या प्रमाणात आढळते पण त्यामधील काव्यात्मकता टिकवून ठेवण्यात मात्र कोलटकर यशस्वी झालेले

दिसतात. कोलटकरांच्या कवितेच्या रूपबंधाचे वैशिष्ट्य ध्यानात घेता येण्यासारखे आहे ते कोलटकरांची कविता जो भावनिक परिणाम वाचकांच्या मनावर करायचा त्याच्या विरुद्धच्या भावनिक स्वरांमध्ये कवितेच कथन करताना दिसते"

उदा. 'द विपिंग वुमन' या कवितेतील काही अंश

'ए मी तुला ज्योक सांगू'

परवाच सहासष्ट लाख

बेचाळीस हजार

सातशे ऐकोणीस डॉलर्सना विकली गेलीस तू

लिलावात

मग आता तरी

हम की"

स्त्रीच्या शरीराला मूल्य करणे ही खरंभर अशी घटना आहे पण बरोबर याच्या विरुद्ध अशी वातावरण निर्मिती कवी करतो. एकाच कवितेमध्ये वेगवेगळ्या भावनिक स्वरांचे कवीने कथन केलेले दिसते. कधी संताप, चीड, उद्विग्नता तर कधी विनोद खेळकरपणाही या कवितेमध्ये साधलेला दिसतो.

कोलटकरांच्या कवितेचा रूपबंध हा एकाच पद्धतीचा असा साचेबंद नसून वैविध्यपूर्ण आहे.

या संग्रहातील कवितेच्या भाषेचे स्वरूप एक वेगळेपण नी कविता पुनःपुन्हा वाचत असताना लक्षात येते ते म्हणजे तिची बोलीभाषेशी असलेली जवळीकता.

उदा. नांगले चांगले लोक रे,

विचारवंत पुरुष देशातले,

आणखीनच भडकवतात त्याला

किंवा सर्पमित्र आणि कुणी केल आहे का हे विचारताना निवेदक म्हणतो, 'कधी केलं होत का कुणी, त्यांच्या वापजाघांनी तरी'

याटिकाणी नेहमीच्या बोलीभाषेत वापरले जाणारे शब्द कवीने अतिशय सहजगत्या वापरले आहेत. तर काही ठिकाणी कवी संगीताची सुरावटच वापरून प्रसंगाचे निवेदन करतो.

'कसांडा' या कवितेतील 'थरार' हा काव्यांश त्यादृष्टीने पाहण्यासारखा आहे.

उदा. ट्रायच्या सुरात मिळवून घेतलेली ?

काळाची तार छेडली नुसती

आणि लागला पड्ड ट्रायचा

(पृ. ११७)

याटिकाणी संपूर्ण कवितेमध्ये कवी संगीतातील वेगवेगळ्या रंगांचे, सुरांचे त्याच्यातील बदलत्या तालाचे निवेदन करे आहे. पण हे सार युद्धाच्या संदर्भात कवी सांगतो आहे ट्रायच्या युद्ध म्हटलं की निर्माण होणार 'थरार' आणि संगीतातील सुर यांचे एक अजब रसायनच कवीने याटिकाणी मांडले आहे. 'उतरंड' या काव्यांशात तर ट्रायवर ट्राय रचून एखाद्या गवळणीप्रमाणे कसांडा चालली आहे. असे दृश्य निर्माण केले आहे. दैनंदिन व्यवहारातील बोलीभाषेमध्ये माणसा माणसाच्या स्वभावाचे अतिशय सूक्ष्म आकलन कवीने या कवितांमधून मांडलेले दिसते.

शहरांच आईसाठी रडणं (कण्णगी), संग झाल्याविण गुहेच बाळंत होण, तापलेल्या शिशासारख हसू दोन्ही कानांनी प्यावं लागण (२१७) रोहू माशासारखा चंद्र आकाशात विहरणे (पोच्युई २६८), गाण्याच्या सुरांचे सपासप वार करून नदीत सूर मारणे, (२६७), काळजाचा रुमाल (दवी पिंग वुमन २६७) आगीच कमळ (२११, महामार्गानिग्निका, किम)

कोलटकरांच्या या संग्रहातील कवितांमधून येणाऱ्या प्रतिमा या रूढ व वैशिष्ट्यपूर्ण अशा आहेत. त्यांच्यामधून व्यक्त होणाऱ्या संवेदनकृतीच

भावनाक वैचारिक अर्थ एकत्र आणले असता त्यामधून व्यक्त होणारा तिसरा अर्थ हा अतिशय गुंतागुंतीचा असल्याचे लक्षात येते. 'संग झाल्यावीण गुहा झाली बांळतीण(३६) या ओळीत गुहा हा एकमेव वस्तुवाचक आहे. पण त्याद्वारे याठिकाणी निर्माण झालेली संवेदनाकृती मात्र अमूर्त आहे. मातेच्या गर्भाशयाची प्रतिमा गुहेद्वारे याठिकाणी डोळ्यासमोर उभी राहते. कोलटकर शब्दांतील संवेदनाद्वारे अनेक ठिकाणी प्रत्यक्ष त्या घटनेचे दृश्यरूपच उभे करतात. एखाद्या प्रतिमेतून थेट व्यक्त होणारा अर्थ आणि त्याच्याशी संबंधित निर्माण होणारा संलग्न अर्थ याद्वारे कवी वाचकासमोर एक अमूर्त उभे करताना दिसतो. अशा स्वरूपाच्या प्रतिमा या कवितेत खूप ठिकाणी येताना दिसतात

कोलटकरांच्या या संग्रहातील कवितांचे महत्त्वाचे वेगळेपण म्हणजे

यामध्ये येणाऱ्या स्त्रीप्रतिमा हे आहे त्यांच्या इतर सर्व संग्रहामध्ये आलेल्या स्त्रीप्रतिमांपेक्षा त्या वेगळे आहेत. त्या पुराणकथात्मक गटित्यातून ज्या प्रकारे येतात त्याचप्रकारे आधुनिक जीवनातील वेगवेगळ्या घटना प्रसंगामधून येताना दिसतात. ग्रीक कथेतील विपाशा असेल किंवा विमाव्या शतकातील मैमून असेल किंवा वेदकाळातील अपाला असेल) कोलटकर स्त्रीप्रतिमेचा एक सर्जक आविष्कार आपल्या कवितांमधून मांडताना दिसतात या सर्व स्त्रियांचे दुःख त्यांचा अश्रू या कल्पनाबंधाभोवती यातील कवितांची बांधणी झाली आहे. कवी विश्वःत्मक अशा आदि स्त्रीला नवनिर्मितीसाठी आवाहन करते आहे. याठिकाणी येणाऱ्या पुराणकथात्मक प्रतिमांमधील स्त्रीप्रतिमा या आदि स्त्री प्रतिमेची विविध काळातील रूपे आहेत. प्रेमानुभवाचे, त्यामुळे निर्माण होणाऱ्या शोकात्म अवस्थेचे 'लेलाही स्त्रीप्रतिमा, भविष्याचं ज्ञान असणारी कसांडा गर्भाशयचं नाकारणारी हाडम्मा, या आणि अशा अनेक स्त्री प्रतिमांद्वारे कवी स्त्रीच्या दुःखी, शोषित रूपाच्या नाना तऱ्हा वाचकांसमोर आणतोच पण स्त्रीच्या सत्त्वाचा, तिच्या ठायी असलेल्या मर्जनशीलतेचा ठाव वेताना दिसतो. पुराणकथेमध्ये तिच्या वाटयाला अन्यायाचे, अपमानाचे दुःख वर्तमानात अधिक धारधार होताना दिसते. त्यामुळेच कवी याठिकाणी म्हणतो,

'या गोजिरवाण्या शहराला बघून

पान्हा फुटतोय तुला। आगीचा। कण्णगी

खरेतर 'पान्हा' या शब्दामध्ये लपलेले प्रेम, माया, मातृत्व, वात्सल्य या सर्वांच्या विरोधी असा अर्थ व्यक्त करणाऱ्या गोष्टीच्या संदर्भात कवी पान्हा हा शब्द उपयोजिताना दिसतो. आगीचा पान्हा, गावच्या गाव उद्ध्वस्त करणारा कण्णगीचा स्तन अशा प्रतिमाद्वारे कवी या सर्व घटनांची संहारकता, आदिस्त्रीने धारण केलेले अक्राळविक्राळ रूप प्रकट करताना दिसतो.

विविध स्वरूपाची शब्दयोजना:

कोलटकरांच्या कवितेत येणारी विवक्षित अशा स्वरूपाची शब्दयोजना या कवितेला तिचा स्वतःचा असा एक वेगळा अर्थ प्रदान करते. रुढ शब्दातून व्यक्त होणारा अर्थ आणि त्याच्या वैशिष्ट्यपूर्ण घडणीतून निर्माण होणारा एक वेगळाच अर्थ यामुळे प्रत्येक कविता ही अर्थपूर्ण बनलेली आहे.

उदा. बारिक डोळ्यांचा दक्षिण किनारा, दुःखाचा कीटक (२०)

अश्रूच उत्तर(२६), आंबेमोहोर अश्रूची खीर, तोंडचा उष्टा शब्द, रंगाच्या थरांना

काळान पाडलेल्या सूक्ष्म भेगा, काळाची शिकार, छातीची सघण, डोळ्यातील अवतरचिन्ह, काळाचा कातळ, विस्मृतीच्या भेगा. इ.

शिवाय कवी कल्पनेने निर्माण झालेल्या अनेक शब्दबंधाची रचना ही महत्त्वपूर्ण आहे.

उदा. मजनूच्या दुःखान इरिगेट केला सारा अरेबिया

आणि त्यातून कालवे काढले

कितह कवीनी किती दास्तानजीनी

व कित्येक पटकथालेखकांनी

मजनूच्या दुःखानून निर्माण होणारे अश्रू कवीने याठिकाणी गृहित धरले आहेत आणि त्याची तीव्रताही कवी याठिकाणी स्पष्ट करतो आहे.

कोलटकरांच्या कवितेचे रुपबंधाचे वैशिष्ट्य म्हणजे या कवितेच्या ओळी पारंपारिक अर्थाने ज्या व्याकरणाच्या ओळी तयार होतात. त्यांना छेद देतात असे वाटते. सर्वसाधारण वळणाची यातील वाक्यरचना नसून शब्दांच्या विचलनातून यातील वाक्य अस्तित्वात आलेली आहेत.

उदा. साष्टांग विळखा

साष्टांग या शब्दाशी निगडित 'नमस्कार' हा शब्द याठिकाणी न येता त्याठिकाणी विळखा हा शब्द येतो. किंवा 'कॅमेरा' या कवितेमध्ये कोलटकर, टिमेल ते दृश्य हा कॅमेरा टिपतो म्हणून त्याला 'टिपणीस', 'टिपू मूलतान' असे संबोधतात.

काही ठिकाणी कवी सांगितलेली घटना अधिक तीव्रपणे यागण्यासाठी क्रियापदांची द्विरुक्ति योजना दिसते.

उदा. रक्त मांडेल, रक्त मांडेल त्याचही

सडत राहिल, सडत राहिल

उघडयावर, उघडयावर (१५)

कोलटकरांच्या कवितेमध्ये व्यक्तित्वाच्या बोलण्याच्या लक्ष्यही लक्षात येतात. केवळ एक वाचक म्हणूनच नव्हे तर श्रोत्यांच्या भूमिकेत शिरल्यावरही त्यामध्ये जी बोलीभाषा कवी वापरतो तिचे वेगळेपण लक्षात येते

कोलटकरांची शब्दाची निवड त्यांनी ठेवण, कवितेत कधी कधी उच्च ओळीची केलेली रचना ही वैशिष्ट्यपूर्ण आहे. या कवितेमध्ये निर्माण होणाऱ्या शब्दांचा नाद, ओळीमंथला ताल, संगीताच्या प्रतिमा, वेगवेगळ्या संगीताचे, जगभरातील शहराचे, वस्तूंचे माणसांचे संदर्भ कवी त्याच्या वैशिष्ट्यासह इथे नोंदवतो आहे. 'भिजकी वही' मध्ये बोलीभाषेतील शब्द खूप प्रमाणात येतात.

त्याचप्रमाणे एखाद्या शब्दाच्या उच्चारानंतर वाचकांच्या स्मृतीतील शब्दांचे संदर्भ जागे होताना दिसतात. पण कोलटकर मात्र वेगळ्याच शब्दांची उपयोजन करतात.

खलनायक ऐवजी 'छलनायक' किंवा काही वेळा वेगवेगळ्या अभागाच्या, लोकगीतांच्या चालीवर या कवितेच्या ओळी रचलेल्या दिसतात. कोलटकरांच्या कवितेत येणाऱ्या विरोधी प्रतिमांची संख्या मोठी आहे. इंग्रजी, उर्दू, पारशी भाषेतील संदर्भ सहजगत्या या कवितेत येतात.